

DERS ÖZETİ • 2. ÜNİTE: ANADOLU'DA İSLAM

Anadolu'da İslam

Anadolu'da İslam, Türklerin 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya yerleşmesiyle şekillenen İslam anlayışını ve kültürünü anlatır.

1 Türklerin İslamlaşması

- Orta Asya'da, 8.-10. yüzyıllarda gerçekleşti.
- 751 Talas Savaşı yakınlaşmanın dönüm noktasıdır.
- Karluklar Talas'ta Abbasilerin yanında yer aldı.
- Toplu İslamlaşma Karahanlılar döneminde yaşandı.

2 Anadolu'nun İslamlaşması

- 1071 Malazgirt Savaşı Anadolu'nun kapısını açtı.
- Türkmen boyları aileleriyle Anadolu'ya göç etti.
- Dervişler tekke ve zaviyeler kurdu.
- Zaviyelerin çevresinde yeni köyler oluştu.

3 Beş Şahsiyet

- Ahmed Yesevi: Türkistan, sade Türkçe hikmetler.
- Mevlana: Konya, Mesnevi, sema.
- Hacı Bektaş-ı Veli: Sulucakarahöyük, Makalat.
- Ahi Evran: Kırşehir, esnaf örgütü.
- Yunus Emre: derviş ve şair, tarikat kurmadı.

4 Ahilik

- Esnaf ve zanaatkarların örgütüdür; tarikat değildir.
- Üç işlev: ahlak, meslek eğitimi, dayanışma.
- Basamaklar: yamak, çırak, kalfa, usta.
- Ürün kalitesini denetledi, kuralları fütüvvetnamelerdedir.

5 Kültür ve Medeniyet

- Sevgi, hoşgörü ve bir arada yaşama öne çıkar.
- Halkın konuştuğu sade Türkçe kullanıldı.
- Vakıflar yardımlaşmayı kalıcı hâle getirdi.
- Cami, medrese ve kervansaray hayatın merkeziydi.

Kim, Hangi Yol, Hangi Eser?

Şahsiyet	Dönem	Yol / yapı	Bilinen eseri
Ahmed Yesevi	12. yüzyıl	Yesevilik	Divan-ı Hikmet
Mevlana	13. yüzyıl	Mevlevilik	Mesnevi
Hacı Bektaş-ı Veli	13. yüzyıl	Bektaşilik	Makalat
Ahi Evran	13. yüzyıl	Ahilik (esnaf örgütü)	Kurallar fütüvvetnamelerde
Yunus Emre	13.-14. yüzyıl	Tarikat kurmadı	Divan, Risaletü'n-Nushiyye

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Anadolu'da İslam: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 ÖRNEK 1

I. Yesevi – Divan-ı Hikmet, II. Mevlana – Makalat, III. Yunus Emre – Divan. Hangileri doğrudur?

- 1 Divan-ı Hikmet Ahmed Yesevi'nindir; I doğru.
- 2 Makalat Hacı Bektaş-ı Veli'nindir; II yanlış.
- 3 Divan Yunus Emre'nin eseridir; III doğru.

Cevap: I ve III

ÖRNEK 2 ÖRNEK 2

Esnafı örgütleyen, çırağı ustalığa yetiştiren ve kaliteyi denetleyen yapı hangisidir?

- 1 Anahtar kelimeler: esnaf, çırak, usta, kalite.
- 2 Yesevilik, Mevlevilik ve Bektaşilik tasavvuf yoludur.
- 3 Esnafı ahlak ve meslekle örgütleyen yapı Ahiliktir.

Cevap: Ahilik

ÖRNEK 3 ÖRNEK 3

Türklerin topluluklar hâlinde Müslüman olması hangi dönemde yaşandı?

- 1 Talas (751) yalnızca yakınlaşmayı başlattı.
- 2 Malazgirt (1071) Anadolu'nun açılmasıyla ilgilidir.
- 3 Toplu geçiş 10. yüzyılda Karahanlılarda oldu.

Cevap: Karahanlılar dönemi

ÖRNEK 4 ÖRNEK 4

"Ahmed Yesevi Anadolu'da yaşamış ve Mesnevi'yi yazmıştır." Bu cümlede kaç hata vardır?

- 1 Ahmed Yesevi Türkistan'da yaşadı; yer bilgisi yanlış.
- 2 Mesnevi Mevlana'nın eseridir; eser bilgisi yanlış.
- 3 Doğrusu: Türkistan'da yaşadı, eseri Divan-ı Hikmet.

Cevap: İki hata vardır.

ÖRNEK 5 ÖRNEK 5

Bir soruda "Orta Asya, 10. yüzyıl, Satuk Buğra Han" geçiyor. Hangi süreç sorulmuştur?

- 1 Yer ipucu Orta Asya'dır, Anadolu değildir.
- 2 Satuk Buğra Han bir Karahanlı hükümdarıdır.
- 3 Bu ipuçları Türklerin İslamlaşmasını gösterir.

Cevap: Türklerin İslamlaşması

MİNİ TEST

Anadolu'da İslam: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad:

Tarih:

Doğru / Yanlış:

1. Anadolu'nun kapılarını Türklere açan savaş hangisidir?

- A) Talas B) Malazgirt
C) Dandanakan D) Miryokefalon

3. Türklerin toplu olarak Müslüman olması hangi devlet döneminde yaşandı?

- A) Karahanlılar B) Göktürkler
C) Uygurlar D) Anadolu Selçukluları

5. Mesnevi hangi tasavvuf yoluyla ilişkilidir?

- A) Yesevilik B) Mevlevilik
C) Bektaşilik D) Hiçbiri

7. 751 Talas Savaşı'nın Türkler açısından sonucu hangisidir?

- A) Anadolu Türk yurdu oldu
B) Karahanlılar kuruldu
C) Ahilik ortaya çıktı
D) Türk-İslam yakınlaşması hızlandı

9. Sade Türkçe şiirleriyle tanınan ve tarikat kurmamış olan isim hangisidir?

- A) Yunus Emre B) Mevlana
C) Hacı Bektaş-ı Veli D) Ahmed Yesevi

2. Divan-ı Hikmet kimin eseridir?

- A) Yunus Emre B) Mevlana
C) Ahmed Yesevi D) Ahi Evran

4. Aşağıdakilerden hangisi Ahiliğin işlevlerinden biri değildir?

- A) Meslek eğitimi vermek
B) Ürün kalitesini denetlemek
C) Esnaf dayanışmasını sağlamak
D) Ordu komutanlarını atamak

6. Makalat adlı eser kimin görüşlerini içerir?

- A) Hacı Bektaş-ı Veli B) Yunus Emre
C) Ahmed Yesevi D) Mevlana

8. Ahilikte mesleki basamakların doğru sırası hangisidir?

- A) Çırak, yamak, usta, kalfa B) Kalfa, çırak, yamak, usta
C) Yamak, çırak, kalfa, usta D) Usta, kalfa, çırak, yamak

10. Ahi Evran'ın esnafı örgütlediği ve Ahiliğin merkezi sayılan şehir hangisidir?

- A) Bursa B) Edirne
C) Sinop D) Kırşehir

Cevap anahtarı

1. B · 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türkmenler Anadolu'ya yerleşti.

3. A · Satuk Buğra Han döneminde İslam devletin dini oldu.

5. B · Mesnevi Mevlana'nın eseridir; Mevlevilik onun düşüncelerine dayanır.

7. D · Savaş sonrası Türkler ile Müslümanların ilişkileri yakınlaştı.

9. A · Yunus Emre bir derviş ve şairdir; Divan'ı sade Türkçeyle yazılmıştır.

2. C · Eser, Ahmed Yesevi'nin hikmet adlı şiirlerini içerir.

4. D · Ahilik bir esnaf örgütüdür; komutan atamak devletin işidir.

6. A · Makalat, Hacı Bektaş-ı Veli'nin görüşlerini içeren eserdir.

8. C · Genç yamak olarak başlar; çırak, kalfa ve sonunda usta olur.

10. D · Ahi Evran Kırşehir'de esnafı bir çatı altında topladı.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/derler/12-sinif-din-kulturu-2-unite-anadoluda-islam-konu-anlatimi